

150 éves a Székely Hírmondó

(Kivonat)

A magyar szabadságharc 150 éves évfordulóján országszerte nagy csatákra, hősökre és hősi halottakra emlékeznek. Úgy véljük, illő azok emlékét is felidézniük, akik nem karddal, hanem tolla, nem fegyverrel, hanem mozgósító erejű felhívásokkal, versbe szőtt lelkesítő szavakkal vívták a maguk küzdelmét a szabadságért, a szülőföld védelméért. A mindenkire gyorsan eljutó kiáltványokon, a harcra buzdító parancsokon és rendeleteken kívül a lakosságot pontosan tájékoztatni kellett a hadieseményekről, meg kellett akadályozni, hogy az ellenség által terjesztett álhírek félrevezessék vagy megfélemlítsék őket. Ezt a feladatot a szabadságharc szükségletei által életre hívott hadilapok teljesítették rövidre szabott létük alatt, a kedvezőtlen körülmények ellenére is – becsülettel. Ilyen hadilap volt a Kézdivásárhelyen 1849 júniusában megjelent Székely Hírmondó is, a város és egyben Háromszék első lapja. A dolgozat a mellékelt hasonló teljes kiadás előszavaként foglalja össze történetét.

Néhány szó az előzményekről

Egy vidéki lap megjelenéséhez minde- nek előtt az volt szükséges, hogy azon a tájon legyen határozott szellemi igény saját sajtóter- mék kiadására és ugyanakkor biztosítva legye- nek mind az anyagi, mind a műszaki feltételek a kivitelezéshez. A szabadságharcot megelőző évtizedekben ilyen helyi lap kiadására még nem volt igény. Olvasásra, tájékozódásra azonban már igen. 1842. december 25-én megalakult a Társalkodó. Ez 1844. december 27-i újjászere-

vezése után Kaszinó néven működött és a város első művelődési egyesülete volt. Amint VAJNA Károly, a Kaszinó történetének szerzője írja, azért szervezték, hogy legyen egy hajlék, ahol a polgártársak összegyűlve, mindennemű egyházi és világi ügyeket megbeszélhetnek, egymással társaloghatnak, könyveket, hírlapokat olvasva maguk és családtagjaik művelődhessenek.

Meg kell jegyeznünk, hogy ekkor már határozott igény mutatkozott a politikai tájéko- zódásra is.

1847-ben a Kaszinónak 143 tagja volt, akik pontosan fizették az évi 6 rénes forint tagdí- jat, s így az adományokból létesített könyvtár gyarapítására könyveket vásárolhattak, folyóira- tokat rendelhettek meg.

Ebben az időben a hírlapolvasók még megelégedtek az Erdély fővárosában, Kolozsvárt megjelenő Erdélyi Híradó, a Múlt és Jelen, az Ellenőr és a Honvéd című politikai lapokkal. A szabadságharc előtt még nem érett meg a helyzet a helyi lapok kiadására. Ezt példázza a Brassó- ban 1838 januárjában indított első magyar nyelvű vidéki lap, az Erdélyi Hírlap sorsa, amely he- tenként egyszer jelent meg, de már 1839 végén, előfizetők hiányában megszűnt.

A szabadságharc döntő fordulatot hozott ezen a téren is. Szinte nélkülözhetetlenné vált a gyors tájékozódást szolgáló helyi sajtó.

BEM és a hadilapok

KOSSUTH Lajos, az Országos Honvé- delmi Bizottmány elnöke 1848. november 29-én BEM tábornokot kinevezte az erdélyi magyar had- sereg főparancsnokává, és a lakosság tudomására hozta, hogy az ország kormánya kötelességének tekinti „Erdélynek az ellenség kezei közötti kisza- badítását.” Közhírré tette, hogy a fenti cél érde- kében a hadsereg fővezéréül a vitézségéről, had- vezéri tehetségéről ismert BEM tábornokot ne- vezte ki, és meghagyta, hogy iránta mindenki olyan tisztelettel és engedelmességgel viseltessék, amilyennel háború idején egy fővezér iránt visel- tetni kell, a törvényes hadibüntetés terhe alatt.

BEM 1848. december 2-án indult el Er- délybe, de nem azért, hogy megtorló intézke-

* A dolgozat a kézdivásárhelyi Székely Hírmondó hetilap 1999. júliusi Sajtó- és Nyomdatörténeti Emlékszáma-beli anyagnak az 1849-es Székely Hírmondó hasonló közléséhez alkalmazott változata.

déseket hajtson végre, hanem hogy újjászervezze a szétvert sereget, békét teremtsen a nemzeti- ségek között, összefogásra szólítsa fel őket és győzelemre vezesse küzdelmüket a HABSBERG abszolutizmus ellen. December 4-én érkezett Debrecenbe. Ismerve a gyors írásbeli tájékoztatás jelentőségét, Debrecen városától egy könyvsajtót kért, és a tanács beleegyezésével ezt leltár szerint át is vette. A nyomda 35 tárgyból állt, melyek közül a legfontosabb a sajtó volt, rézlappal. Ehhez háromféle öntött betű, 203 fabetű és több más nyomdai felszerelés tartozott. A nyomda üzemeltetésére négy nyomdászt is magával hozott Erdélybe. Ez a könyvsajtó ott volt vele minden hadjáratában. Ezzel nyomtatták kiáltványait, hadiparancsait és Petőfi néhány versét is.

Amikor BEM december 5-én Nagyváradra érkezett, a hadsereg szervezése, felszerelése és ellátása mellett egyik legfőbb feladatának tekintette, hogy az Erdélyben élő magyarokat, románokat és szászokat közös küzdelemre szólítsa fel a közös ellenség, a HABSBERG abszolutista rendszer ellen. Másnap itt adta ki első nemzetiségpolitikai nyilatkozatát. Ez a december 6-án közzétett kiáltvány BEM demokratikus gondolkodásáról tanúskodik. Az itt megfogalmazott politikai célkitűzések mind a mai napig időszerűek, méltóak arra, hogy idézzünk belőlük:

„Minden lakosok nemzetiség, vallás és rangkülönbség nélkül egyenlők és minden hivatalok viselésére ugyanazon jogaik vannak, ha az álladalomnak becsületesen és hűségesen szolgálnak és a szükséges képességgel bírnak. ...Jóllehet a magyar nyelv az országgyűlés oltalma alá véteztett fel, minden más népségek nemzetiségüket megtartják, és magok belső ügyaikben a magyar nyelv mellett tulajdon nyelvükkel élhetnek.”

December folyamán, egymást követő sikeres csaták után a BEM által újjászervezett sereg sorra szabadította fel az Erdély északi részén lévő városokat, és karácsonykor bevonult Kolozsvárra. Két nappal később, december 27-én kiáltványt intézett Erdély népeihez, melyben amnesztiát és egyenlő jogokat ígért minden nemzetiségnek. A korszak jeles kutatója, EGYED Ákos hívja fel a figyelmet arra, hogy BEM rövid

idő alatt másodszor is szükségesnek tartotta kijelenteni, nem hódítóként, hanem felszabadítóként érkezett Erdélybe.

A hadilapok sora BEM erdélyi bevonulásával indult. Ezek közül az első a december 28-án Kolozsvárt megjelent Honvéd, amely létrejöttét épp BEM kezdeményezésének köszönheti. Ugyanez ismétlődött Nagyszeben március 11-i bevétele és BEM seregeinek március 20-i, Brassóba való bevonulása után is.

BEM a nemzetiségek megbékélését és közös küzdelmét kívánta megvalósítani Erdélyben. Erről tanúskodik az is, hogy Brassóban március 25-én megjelent a Cezar BOLLIAC szerkesztette román nyelvű lap, az Espatriatul, és március 26-án Maximilian MOLTKE szerkesztésében a Kronstädter Zeitung.

A Honvéd után újabb magyar nyelvű hadilapok jelentek meg: VESZELY Károly szerkesztésében április 16-án a Brassói Lap, május 27-én a BÍRÓ Sándor szerkesztette csíkszeredai Hadi Lap és végül június 7-én Kézdivásárhelyen a FOGARASI P. János által szerkesztett Székely Hírmondó. A hadi események alakulása miatt ezek a lapok rövid életűek voltak. Leghosszabb ideig a kolozsvári Honvéd jelent meg (1849. június 23-ig, illetve még ezt követően is magyar és német szöveggel augusztus 14-ig). A Brassói Lapot heti két alkalommal adták ki, mindössze két hónapig, június 18-án megszűnt. A csíki Hadi Lap léte bő egy hónapra terjedt, július 2-án jelent meg az utolsó száma. Melléklapjából, a Csíki Gyutacsból pedig mindössze két számot sikerült kiadni. Még rövidebb, mindössze 11 napos léte volt a kézdivásárhelyi Székely Hírmondónak. Június 7. és 17. között mindössze négy lapszám jelent meg, összesen 16 oldal terjedelemben.

Rövid életük ellenére ezek a hadilapok a szabadságharc idején fontos szerepet töltek be: tájékoztattak, lelkesítettek, mozgósítottak.

Kézdivásárhely első nyomdája

Háromszék önvédelmi harcának eseményei az 1849. év elején itt is megérlelték a helyi lap iránti igényt. Jelzi ezt a kézdivásárhelyi városi tanács 1849. február 26-án kelt, a csíki tér-

parancsnoksághoz intézett átirata, melyben kéri, hogy a csíksomlyói nyomdán nyomtassák ki a BEM által Háromszékre küldött BEKE József alezredes Székely Nemzethez írt felszólítását. Ezt a Szózat Háromszék Lakosaihoz című kiáltványt Csíksomlyón ki is nyomtatták. A Háromszékhez legközelebb eső két nyomda, a brassói és a csíki kiadványai nehezen és késve jutottak el Háromszékre, ezért ekkor már itt is szükség volt saját nyomdára. A kézdivásárhelyi városi tanács 1849. február 16-án tartott ülésén indítványozták, hogy nevezzenek ki bizottságot, mely felkeresi BEM tábornokot és nyomdát kér tőle. Ez a javaslat arra való hivatkozásra történt, hogy gróf TELEKI Sándor, BEM tábornok hadsegéde nyomdát ajánlott fel Kézdivásárhelynek. A követségben járt bizottság már március 8-án jelentette a tanácsnak, hogy tisztelgő látogatáson voltak BEM-nél Besztercén, majd Marosvásárhelyen, a tábornok szívélyesen fogadta őket, és megígérte, hogy Háromszéket, sőt Kézdivásárhelyt is meg fogja látogatni. A nyomdát nem hozták el, mint utóbb kiderült, azért, mert a február 4-i vizaknai csatában BEM tábori nyomdáját az osztrákok elzárkóztatták. Ezt BEM csak a március 11-i győztes nagyszabeni csata után vehette ismét birtokába, de innen Brassóba való bevonulásakor nem vitte magával. Március 21-én újabb kézdivásárhelyi küldöttség kereste fel BEM-et, aki már korábban is tudott a kézdivásárhelyiek óhajáról és helyeselte lapalapítási szándékukat. A Debrecenből hozott tábori nyomdáját a kézdivásárhelyieknek adományozta, ezzel jutalmazva őket a hadianyaggyártásban elért sikereikért és a harctereken tanúsított hősiességükért. A nyomdát azonban ez a küldöttség sem tudta magával hozni. Március 28-án újabb küldöttség indult Nagyszebenbe, s április elején BEM ajándékkal tértek vissza. BEM az elajándékozott nyomda helyébe március 22-én GÖTT Johann brassói nyomdatulajdonostól egy kisebb, könnyebben szállítható kézisajtót vásárolt, melyet magával is vitt Brassóból.

A kézdivásárhelyi városi tanács április 13-án határozatot hozott a nyomda elhelyezésére és működtetésére. Gondot okozott, hogy a Nagyszebenből elhozott kézisajtó felszerelése, betű-

készlete nagyon hiányos volt. Ezért a tanács GÖTT Johanntól több betűkészletet és egyéb nyomdai felszerelést vásárolt. GÖTT két kiváló szakembert is küldött: NAGEL August nyomdászt és SZABÓ Mihály nyomólegényt. A nyomda felszerelése, a nyomdászok fizetése, a nyomda további munkájának irányítása oly sok kiadást igényelt, amelyet a városi tanács nem tudott vállalni, ezért bérebe adta CSISZÉR Mózes vállalkozónak. A nyomdát az akkori Csernátoni utca, a jelenlegi KOSSUTH Lajos utca elején, a NAGY Jáfet-féle házban helyezték el, amelyet korábban a Kaszinó bérelt, 1851 után Bálház volt, 1989 előtt hosszú ideig a városi milícia bérelte ezt az Iskola utca 1. szám alatti épületet, ma kereskedelmi és vendéglátóipari egység működik benne.

A nyomdát május elején helyezték üzembe. Első terméke egy vers volt, amellyel a város megköszönte BEM altábornagy úrnak az ajándékot. Ezt 100 példányban nyomtatták ki négy pengő forintért.

Kézdivásárhely első lapja

A Székely Hírmondó első száma 1849. június 7-én, csütörtökön, a hetivásár napján jelent meg. Hetenként kétszeri kiadását csütörtökre és vasárnapra tervezték. Négy száma június 7-én, 10-én, 14-én és 17-én került az olvasók kezébe. CSISZÉR Mózes nyomdabérlő kérésére a lap szerkesztését FOGARASI P. János vállalta el. A szerkesztőről ÁRVAY József levéltári kutatásai alapján tudjuk, hogy 1848 októberéig Vizakna város királybírája volt. Akkor családjával Háromszékre, Zágónba menekült, majd 1849 áprilisában Kézdivásárhelyre költözött át. Szerkesztői munkássága miatt a szabadságharc után letartóztatták, 1850 áprilisában még börtönben volt, ahonnan valamilyen módon kiszabadult, mert 1853-ban személyleírás alapján körözték. Későbbi sorsáról nincsenek adataink.

FOGARASI gondosan szerkesztett forradalmi lapot jelentetett meg. Csak csodálni tudjuk azt a jövőbe vetett hitet és bizakodást, amely a lap szerkesztőjét és munkatársait áthatalta. A negyedret alakba, számonként négy oldal terjedelemben megjelenő Székely Hírmondó

mindenik számának címlapján olvashatjuk, hogy elő lehetett fizetni rá. Félévi ára 2 forint ezüstben. Előfizetni lehetett helyben, a szerkesztőségénél és a postahivataloknál. Hirdetéseket is közölték, egy hasábsort 2 pengő krajcár díjért. Mindez arról tanúskodik, hogy a lapot hosszú életűnek tervezték. A lapban közölt írások egy része névalírás nélkül jelent meg. FOGARASI munkatársairól keveset tudunk.

A Székely Hírmondó első száma közli a korábban külön is kinyomtatott, BEMnek köszönetet mondó verset. Bár a vers mindkét alkalommal név nélkül jelent meg, tudjuk, hogy a szerzője FÁBIÁN Dániel református lelkész volt, aki a Kaszinó elnöki tisztét is betöltötte és 1848. július elsejétől 1849 februárjáig a város országgyűlési követe volt. A városi tanács őt bízta meg a nyomda működésbe helyezésével. FÁBIÁN, ugyancsak névtelenül, egy másik versben is megköszönte BEMnek a nyomdát. Ez a második verse a debreceni Esti Lapokban jelent meg. FÁBIÁN Dániel széleskörű irodalmi műveltséggel és költői tehetséggel bíró ember volt. Országgyűlési követsége idején számos pesti hírlapban is jelentek meg cikkei. Ezek miatt 1852-ben kötél általi halálra ítélték, majd büntetését hat évi várfogságra változtatták. 1856-ban közkegyelem révén szabadult.

BEM kézdivásárhelyi látogatásának 150. évfordulóján FÁBIÁN Dániel köszöntő versének újraközlésével adóztunk mindkettőjük emlékének.

A Székely Hírmondó 2., 3., 4. számában Háromszék elszigetelt védelmi harca címen cikksorozatot közöl SÁMUEL Miklós. Ez olyan széles ívű felvázolása a '48-as eseményeknek, hogy még a negyedik számban sem jut el a napi hírek ismertetéséig. A friss híreket külön rovat közli, mely a június 3-tól 16-ig terjedő időszakot öleli fel. A tudósítások továbbra is névtelenül jelennek meg, a második és a negyedik számban találjuk a FINTA nevet, valószínűleg FINTA István táborigazgató lelkész a tudósító. A harmadik számban két szerző neve is szerepel: RAUBER Nándor, Erdővidék kormánybiztosa a predealai eseményekről tájékoztat, GYÁRFÁS Károly szolgabíró Sepsiszentgyörgyről közöl tudósítást.

A lap célkitűzéseiről, szellemi beállítottságáról az első szám vezércikkéből alkothatunk magunknak képet. Szerzőjét nem ismerjük, de feltételezhető, hogy FÁBIÁN Dániel írta. Az írás a világszabadság, a nemzeti függetlenség eszméjét hirdeti és hitet tesz a nemzeti egység mellett. A szerző magasrendű eszmeiségéről tanúskodik az, hogy megjelöli azok feladatát, akik tőle kívánják szolgálni a szabadságharc ügyét.

A Székely Hírmondó határozottan republikánus szemléletű, HABSBURG-ellenes lap volt. Ez kitűnik azokból a tudósításokból, melyek az 1848-as külső eseményeket ismertetik. Hírül adja, hogy Baden nagyfejedelemségben republika készül, Mannheimban hasonló szellemű határozatokat alkottak, Freiburgban, Karlsruheban, a Rajna vidékén, Hessenben a fejedelmek ellen lázad a nép, és Berlinben is alkotmányos rendszert kívánnak. E hírek közlését a következő kívánsággal zárja:

„A szabadság istene adja, hogy teljesedjék be a jóslat, melly az 1850dik évről azt mondja Európának: »Nincsen többé koronás király!«”

Számunkra különösen értékesek azok az információk, amelyeket a Székely Hírmondó a kézdivásárhelyi eseményekről közöl. Már az első számban beszámol a június 3-án, tehát az előző vasárnap történetéről. Ekkor nagy ünnepélyre gyűlt össze a nép a kantai minoriták templomába, mert Szentháromság vasárnapja volt. Részt vett az ünnepségen a kézdi és orbai kerületi papság buzgó híveikkel együtt, akiket zászlós és énekes menetekben vezetett, hogy bűnbocsánatot nyerjenek és a szabadság védharcára „mennyei erőt esedezzenek a Magyarok Istenétől.” A szószékről „erélyes és buzdító beszéd” hangzott el, mely után felolvasták a független magyar kormány kormányzójának rendeletét. Szentháromság vasárnapján a református templomban is ünnepi istentisztelet volt, melyen katonai és polgári tisztviselők is nagy számban megjelentek. A fiatal, lelkes református pap az alkalomnak és a célnak megfelelő igét választott. Ezekielitől, a következőt: „vad ellenség közelít északfelől, hogy elpusztítsa Júdának várossait, a mi városainkat...”

SZABÓ János táborigazgató lelkész a június 5-i eseményekről tudósít. A kantai rendházban a kézdi-orbai lelkészek, a kántorok és tanítók össz-

együltek, és kifejezték hűségüket a hazáért, az alkotmány, a kormány iránt, és ezt esküvel pecsételték meg.

A Székely Hírmondó második számában egy június 9-i híradás a hadianyaggyártásról szól. A cikk szerzője, FINTA István arról számol be, hogy Kézdivásárhely a tűzpróbát kiállta úgy, miként Magyarhonnak egy városa se. Mert előbb semmi hadikészület nem volt, „midőn egész Erdély Háromszéken kívül elvult veszve”, ekkor emelkedett fel és ragadta meg „az isteni tulajdonok közül a teremtést” és lett szavára lőpor-, ágyú és gyutacsgyár, mely addig terra incognita (ismeretlen terület) volt. A szerző, amikor felemlíti a kézdivásárhelyiek teljesítményét, megjegyzi, hogy ezzel nem akarja más székely városok érdemeit kisebbiteni, de a hon méltánylását az itteniek megérdemlik, és azt el kell nyerniük.

Egy másik, június 8-i tudósítás egy ágyú születését írja le. A cikkíró költői szavakkal dícsőfti egy hatfontos ágyú megöntését.

A Székely Hírmondó negyedik és egyben utolsó számában FINTA István tábori lelkész a közeledő veszélyekre figyelmeztet. Arról szól, hogy a szomszéd még nem tört be Erdélybe, de „készen legyetek, hogy ha betörni megpróbálna, vitéz fegyvereitek sújtsák agyon a szolgálhadat.”

Az utolsó kézdivásárhelyi tudósítás június 16-i keltezésű. Az előbbi felhíváshoz hozzáfűzi, hogy az ilyenek Háromszék fiainál nem szoktak pusztába kiáltott szóként elhangzani. „Illy nép nem szolgálásra született... Illy népben az elődök régi dicsősége és daliás kora újra él...”

A Székely Hírmondó első száma BEM tábornokot köszöntötte, és mondott neki köszönetet a nyomdájért. Az utolsó szám utolsó írása is róla szól.

„E napokban Brassói útból ide hozzánk szivszakadva váratott, de az uttal nem lőn szerencsénk a hős látogatóhoz, mert tegnap, mint halljuk, Szeben felé visszatért. Kísérje a Győzelem Istene áldással és szerencsével mindenütt, merre seregeinket diadalra vezérli...”

A Székely Hírmondó rövid léte alatt, ha túl sok adattal nem is szolgálhatott, mégis fontos dokumentuma a háromszéki önvédelmi harc időszakának. Háromszék és ezen belül Kézdivásárhely lakóinak akkori helyzetéről, gondolkodásáról, érzéseiről és lelkiállapotáról vall, a szülőföld iránti szeretetéről tanúskodik.

Irodalom

1. VAJNA Károly (1942): **A „Kézdivásárhelyi Kaszinó” 90 éves múltja 1842–1932.** In: **A Kézdivásárhelyi Kaszinó 100 éve,** TURÓCZY István könyvnyomdája, Kézdivásárhely
2. IMREH István (1979): **1849-es székely hadilapok.** In: **Erdélyi Hétköznapiak 1750–1850,** Kriterion Könyvkiadó, Bukarest
3. VAJNA Károly (1933): **Kézdivásárhely hírlapirodalmának történeti adatai** In: Székelység. A székelyföldet és népét ismertető havi folyóirat. Szerkeszti BÁNYAI János, III. évf. 5. sz. 1933. május hó
4. EGYED Ákos (1970): **Az első háromszéki nyomda és hírlap** In: Aluta, Sepsiszentgyörgy

„Székely Hírmondó”, primul ziar din Trei Scaune, a apărut acum 150 de ani

(Rezumat)

Revoluția și războiul de independență maghiară de la 1848–1849 trebuia să facă față și nevoilor propagandei de război. Sarcina a fost îndeplinită cu succes și de către ziarele de război maghiare din Transilvania, cu toate că au putut apare numai o perioadă scurtă. „Székely Hírmondó” din Tg. Secuiesc, apărut în câteva numere în iunie 1849, era un astfel de ziar, dar era în același timp și primul ziar din Trei Scaune. Lucrarea recapitulează istoria ziarului, oferind o prefață pentru publicarea facsimile a celor patru numere.

The Székely Hírmondó is 150 Years Old

(Abstract)

The Hungarian revolution and war for independence prepared its own propaganda means as well. This role was accomplished by the Hungarian military newsletters, which did it for short time but quite successfully. Such was the one that appeared in Kézdivásárhely (Tg. Secuiesc) in June 1849, and was called the Székely Hírmondó (Newsletter). The paper is the foreword to the annexed reproduction of the entire publication.

1. ábra A Székely Nemzeti Múzeum 1848–49-es relikviái az 1940-es évek elején. Az aradi vértanú KISS Ernő altábornagy nyergétől balra az egyetlen megtalált GÁBOR Áron-ágyú, jobbra a BEM-nyomda (mindkettő Kézdivásárhelytől letét). A FOTOFILM Kolozsvár képeslapja nyomán.

1100

SZÉKELY HIRMONDÓ.

Csötörtök

I

Junius 7-kén 1849.

Megjelenik hetenként kétszer Vasárnap és Csötörtökön. — Félévi ára 2 ft. ezüstben. Előfizethetni helyben szerkeztőségénél egybűt a Posta hivataloknál. — Hirdetések közöletnek egy hasábsor 2 pengő kr. díjért.

A hazáért, a hazáért
Él magyar hű honfi szív,
Tettre készen, harcra készen
Győzedelmet érte vív.

M. N. MUZEUM ÉRTÉKTÁRA
Hirlephelytörténelmi
Kövevénykönyvtár
1849. június 7. 1849. 82

Feladatunk ezennel a nyilvánosságnak átadandó lapjainkban mind azon közleményeknek tért nyitni, melyek hasznost gyönyörködtetővel, igazat jóval párosítva a szellemi haladás szép országát eljóni segítsék.

Korunk, a küzdelem, a szabadság nemes harcának kora, s míg ebben székely földünk fegyveres fia elszánt lelkesedéssel igaz ügyünkért csatára kelnek, e szent ügy mellett nekünk is gyenge ugyan de részrehajlatlan igazságszeretet edzte tölal vívnunk kell.

Tollharc! Igen, még pedig élet halálra, minden ármány, gonoszság, képmutatás és önkény ördögi szörnyei ellen, kik az inség és közönyomatás napjait szeretnék újbol visszavarázsolni, hogy csak ők magok aranjúezi kéjelgésbe uralkodhassanak, légyen bár körültekirás rivás és fogaknak csikorgatása.

Tollharc az értelmiség ellenségei ellen, hogy a vakító hályog, mit ők a nép szemére erőszakolni szeretnének, soha uralkodó járványbajjá ne fajulhasson.

Tollharc a kísértő esábitók ellen, kik sátánravaszsággal az egyenletlenség, pártoskodás és árulás konkolyját akarnák

az egyetértés, összetartás és honfiai hűség szabadság, egyenlőség és testvériség vetette tisztabuzája közé hinteni.

Es e harcunk megharcolhatóságában, ha rokonkeblű bajnoktársak segitendek, és Isten velünk, a győzelem bizonyos, mert az nem magunk hanem az igazság, a jó ügy és honérdek győzedelme.

Igen, mert ez érdek szent előttünk, ebbe kívánjuk akarjunk és igyekeznünk minden szétszort érdeksugárokat mint egy gyúponba összpontosítani, hogy így egyesülten csak is az imádott haza javára árasszanak fényt, meletet és világosságot.

A nép, ki e földet, hol lapunk világra jön, lakja, ereiben még most is tisztán forr Etele vére, életében megszokott sajátágaiban, nemzeti intézvényeiben bír olly társaséleti jellemeredetiiséggel, mi őt Erdélyben, o nyelvzavarok bábe lében, idegen népfajokkal összekeveredni nem engedé, és képesség tevé minden zsarnok rendszer sugalta mesterkedések, minden nemzetellenes eljárások daczára elszigeteltségében is fenntartani keblébe Vestatúzi tisztaságban a szíkrát, melly a nagy magyar hon dús rónáin lakó

testvérei iránt rokon, s csak alkalomra és élesztőkre várt, hogy Unio lángban egyesüljön.

E sajtóságok, intézvények, népszokások, még eddig nem voltak eléggé ismertetve. Nem volt lap, mely ezekre vonatkozólag a székely érdekeket, szemben más ajku népérdekkel, védőleg, de a magyar nemzetiségi közhonérdekkel ugyanazonosítólág képviselje. Ilyen akar hát lapunk lenni; külözködési célzatosoknak ellene, nemzetiség fenntartását szilárdítását elősegítő intézvényeknek, bár milly sajtóságosok és székely nép-lethez ragadottak légyenek is, mellette fogván működni.

Szabad nép szabad hazát szeret. Ezt a székely is elmondhatja magáról, s nem öndicsékvés részéről, nem hízeltgő dicséret részünkről, ha mondjuk, sőt bátran állítani merjük, mikép szabadságharcaink megharcolásában neki hősies szerep jutott, melyet még eddig a nemzet haláptapsaira érdemesülten tudott s fog ugy hiszünk ezután is játszani.

Es ezt olvasoink, pártolóink, sőt egész Magyar hazánk előtt bebizonyítólág, idő-ről időre, a mult, s főleg téli hónapok alatt, egyedül Háromszék lelkes fiai által az Osztrák Zsoldosok s a szász és oláh pártütő cimboraság ellen küzdött viadaloknak, mik az erdély időszaki sajtonak akkori erőszakos elnémittatása miatt még eddig köztudatra nem juthatának, közlésével fogunk leghűbb adatok után kedveskedni. Tennünk ezt a hála is parancsolja, mert am csaták, székelyszabadságunk amaz elszánt dicső harcai valának e nyomdának, mellyen lapunk születik, megszerzői. Es különösen Kézdivásárhely, melly honvédelmi tekintetben annyit áldozott, mennyinél népességéhez képest egy város sem többet, há küzdelmei jutalmául nyere Erdély szabadítójától, Bem altábornagy urtól, e nyomdát. S ezért azon haládal, melly e város polgársága érzelmeit a hős vezér

iránt nyomdája első 'sengéjéül kizengé, álljon itt:

Sajtónk Tiéd, szabadság harcaink
Díjjában adad, nagy Vezér, nekünk;
Vedd első művét, hálaénekünk
E' pár szavát, mit zengnek ajkaink.

Vezérleted törle kudarczaink,
Miket kitürt tiprott nemzetünk,
Miglen jövé, s fel kelt önérzetünk,
Harclángban égve izzadt arczaink.

Szívünk dagad jobb jövőnk elébe,
Vezérfényül mert virasztasz felettünk;
Villámsugárt kinzó éjjelére
Küzdésinknek küldél, s im éledünk,

S hiszünk: Isten megtartja a Magyarot,
BEM! benned adva neki védő kart.

Kézdivásárhely Junius 3-kán. Az Ur a magyar nemzet jobbján; és a világ templomát megfertőztetett királyt az ő haragjának napján megtörte. Így lón számúzve az átkos Dinastia, melly vesztünkre s fajunk irtására köztünk lakó hálátlan vad népfajokkal, tolvajokkal, gyilkosokkal, sőt muszkákkal is cimborált, s e cimboraságot ama vad ellenség reánk hívásával tovább is fenn akarna tartani. Eber kormányunk ezt látva, a vitéz hadsereg mellé, tudván, hogy nincs hatalom csak az urnál, a vallás erejét is, mellynek szárnya alatt eddig is harcola, felhívá, országos imát s kereszties hadat hirdettetvén. Ennek kihirdetési innepélyére gyűlt vala mai napon, Szentháromság vasárnapján, a kantai Minoriták díszes templomában, a tellyes Szentháromság tiszteletére szenteltben, a Kézdi és Orbai kerületi papság buzgó hiveivel, kiket zászlos és énekes menetekben vezetett, hogy ottan hümbocsánatot és a szabadság védharcára mennyei erőt esedezzenek a Magyarok Istenétől. A szószékből egy erélyes és buzdító beszéd tartása után a magyar függtlen kormány országunk valóban honlángu kor-

mányzójának helybehagyásával is megerősített e tárgyra vonatkozó rendelete olvastatott fel. E kör és idő igényeihez képest megmagyaráztattott, hogy az ima-hoz egyszermind tevékenység is kell. S ezzel a számosan összehordott kereszteteket, templomi lobogokat s azok közt egy unio zászlót is, melly képezi vala amazokkal egyesítve a menyből földre szállott isteni erőt, magassan emelő s több ezerekből álló néptömeg az oltári szentséget vivő áldozó papot körvevve a városi piacot kerülte meg; hol a legzordonabb érzésű embert is ez innepélyen látmányra olly valami isteni lepte meg, hogy a harangok innepi zugásában Isten szavát hazánk nemzetiségünk megmentésére felhívót, hitte hangzani. Légyen áldott az Ur örökké! légyenek áldottak az Istentől adott és a nemzet boldogságát lelkeken hordó kormányzóférfiak. E székely e vitéz szittya nép istenért, szabadságáért inkább egy lábíg kész elvérzeni, mint sem többé magyar szent földre területen zsarnok hatalmat önkény fertelmében dözsölni eltűrjön. V.

Ugyan e napon a réf. templomban tartott istentiszteleten megjelent számos hívek s e vallásu katonai és polgári tiszték gyülekezetére a hó keblű fiatal lelkész alkalomszerű s az igen célirányosan Ezekielitől választott ezen vezérigék: „vad ellenség közelit északfelől, hogy elpusztítsa Judának várossait a mi várossainkat“ szerinti jeles beszéde megtette kellő hatását, s mindenki a fenyegetett vallás és nemzeti szabadságért, ha kellekik, keresztet harcra szállani kész erős feltétellel szívében jött ki istenházából.

O. Orsováról Május 18-kán írják a Brassoi Német hírlapnak: mikép azon napon 1 órakor Bem altábornagy Ujorován Osman Bég basát meglátogatta. Ujorsova 1791 óta török hírtok a Dunának egy szigetén fekszik, s ámbár még

mind építetlen állapotban, még is már természeti fekvésénél fogva a Dunán és környékén uralgó erősség. Az elfogadás fejedelmi volt a basa lakán, mellyben az elfogadási terem butorzatlan, csinos falszekrényekkel díszítve, harmadrészben Persa szőnyegekkel padlata beiterítve, a falra több fegyverek, sálók s egyéb szövetek, jelei a házi ur vagyonnosságának. A jobb felőli ablakszögben egy nagy veres bársony ráncos, s e fellett a falon fekete rámába a szultán név irata, egy emelvényen a korán in folio Bem a bársony ráncoson fogott helyet a basa mellett, ki magas szikár férfi, violaszin s fekete sinorral kihányt Attilában, s a szultán nevét csillogó gyémántokból nyakában hordja. Több barátsági tisztelgések után kérdé a basa: a gőzhajozás a Dunán mikor fog életbe lépni mire Bem felelvén, mikép addig, míg az osztrákok által elvett gőzhajók visza nem adatnak, s Zimonynak urai nem leszünk, nem lehet; a basa nyilatkozatá: hogy a gőzhajók, ha a törökök kezére jönnek rögtön visszaadnak, Zimonynak bevétele felől pedig, hogy az minél előbb megtörténend, nem kételkedik. Az osztrákok lefegyverzésére nézve mondá, miszerint e részben a Viddini basa alatt áll, de kihez Omer basához sürgőnyt küldött, mellyre harmad nap alatt választ vár. Így az első nyilvános lépés hősaltábornagyunk által megtéve, melly a magas portá barátsági érzelmét Magyarhonunk független és önálló kormányára iránt biztosítandja Bem és hős sereg jelenleg a Mehadiai Herkules földöket használják, mellyekre a Zsarnok osztrák hajdan rokkant katonáit küldözé, de mellyekből most vitézeink herculesi erőre edződnek.

Hogy pedig a muszka befolyás Reschid basa férfias befolyása által a magas Portánál meggyengült, s következőleg a muszka beategyedéstől a magyar dolgokba nem sokat félhetni, a követ-

kező napi tudósítás Május 7-kéről Stambulból, mely Belgrádról jutott a miéinkhez, adatul szolgálhat: „A moldva oláh ügyek kiegyenlítése iránti okirat helybehagyatott, s Grabbe tábornoktól Odessába küldetett. A muszkák elégedetlenek, hogy Grabbe tábornok küldetése nem mindenben akaradjok szerint sült el; s főleg, hogy Reschid basát meg nem buktathaták, s azon hatályos állást mellyben jelenleg az Angol követ részesül, meg nem dönthetik. A Sultán midőn Grabbe késkedését megtudá, hogy előle a palota ármánykodás lehetőségét Reschid basa ellen elzárja, az anya szultánmót Hekim Baschi és Fakir basa kíséretében a Korroni fürdőkre küldé. Grabbe utra indulta előtt adott Nagyvezéri lakomán Sir Canning foglalta az első helyvet, s a szultánért poharat köszönt. Ezt Reschid basa mind azon Europai uralkodók és kormányokért, kik a Szultán barátjai, úritett pohárral visszonzá. Grabbe háttérbe tolatott, s Miklos czárért senki sem ivott. Canning a portának egy jegyzéket nyújtott át, mellyben határozottan követeli, hogy a muszkák az oláh fejedelemségekből visszavonuljanak, s hozzá teszi, mikép a török földön Osztrákhon felé muszkasereg átvonulása Angolhon részéről a török birtok megsértésének fog tekintetni. Kétségen kivülinek látszik, miszerint Angolhon a magyarokat oltalma alá veendi.

Kézdivásárhely, Jun. 5én. A becsületes emberkebelben a romlatlan szív, az isten iránti hála és tisztelet mély érzelemgyűletében dobog föl; midőn naponkint közeledni, érkezni, megszilárdulni látja az emberiség közt azt a miért naponkint forro imádság epedez, százezrek ajakán, az isten, a becsületesség, a szabadság szent országát.

A természet alkotójának szent ujjai mélyen nyomák be, a halhatatlan lélekkel feldicsőített ember kebelének szentelyébe a szabadság, e minden szent intézkedések s dicsőtények alap-

jának érzetét. Azért, a zsarnok koronásoknak, minden bűvös ragyogó színnel bemázolt, s következetességgel vezetett zsarnoki rendszerök által sem sikerült, azt, a szabadság szeretetének érzetét, onnan, a népek kebléből, kitéphetni. Kifejlődését késleltették, akadályoztaták eleget, de egy véletlen szerencsés körülmény, fölyvitá a népek szemeit, s keblökben, lángba boritá az emberi méltóság és szabadság sokáig békóhavert érzetét, megrendíté a földet és a rendülésre egymás után hullanak porba a trónok, és a föllángoló hon és szabadság szerelem örja — a magyarban létező szabadság istené a dicsőség — ma holnap, mind elsodrandja a zsarnok királyokat, a föld színéről. Ma holnap a népek és a nemzetek, az egyenlőség, szabadság, testvériség szent zászlója alatt összeolvadandók, és az önkormányzat biztos karjain, rendeltetésök a szabadság a jóllét, a boldogság, megdicsőült templomába felemelkölendők. Ez az emberiség elrendeltetése.

Illyetén szívboldogító érzelmek támadának lelkünkben, midőn mainapon, a kantai zárdában, a kézdiorbai kerület lelkészeit és kántórait s tanítóit összerengeni látók. Ők s illetőleg mi a független, imádra szeretettédes hazánk, annak alkotmánya, és szívünkkel üdvözölt kormányja iránti hódolatunkat, hűségünket nyilatkozandók s a letett esküvel megpecsételendők valánk.

Végig neznék a lelkészek során, kik a hazanehez porcezeiben rendithetlen hűséggel, annak irányában, vezeték a gondviselősök alábizottakat, azokat a vallásigéivel buzdítván, lelkesítven, és lelkesedősöket ápolván. E látomány, lelkünket boldogsággal tölté.

Mi látók e tisztoletro méltó férfiak arcain, a keblek elszántságát, hallók a dörgő hangot, mellyen az uroltára előtt, egekro emelt kezekkel, olmondák s mondok: „esküszünk hűséget hazánknak hazánk kormányának.“ S most hátran adjuk tudomására a hazának, hogy e férfiakra mindig számolhat. Hísz ezek székelyek. A székely pedig szereti hazáját azért ha kell élni és halni, tud is akar is!

Éljen a haza!

Éljen KOSSUTH!

Szabó János,
tábori lelkész.

Szerkeztő: FOGARASI JÁNOS.

Nyomatik Kézdivásárhelyt.

SZÉKELY HIRMONDÓ.

Vasárnap

2

Junius 10-kén 1849.

Megjelenik hetenként kétszer Vasárnap és Csütörtökön. — Félévi ára 2 ft. ezüstben. Előfizethetni helyben szerkeztőségnél egyebütt a Posta hivataloknál. — Hirdetések közöltetnek egy hasábsor 2 pengő kr. díjért.

Jer borulj el csendes órán
Múltrol jövőre hass;
Vágyva pillants fel magasra
Mint naphoz küzdő sas.

Vágyva pillants fel magasra
Im itt a mi fenntartt:
Ész a fejben, láng a mejben
S a kézben ősi kard. Kölcsei.

Háromszék elszigelt védelmi
karca.
Sámuel Miklostól.

I.

E század a szabadság küzdelmeinek forrponjtja. A multak penészeinek sok nyomai maradtak még Europa életében, a szabadság rabláncái a fájdalom alatt sokszor felzörögtenek, míg azok szemei széttörethettek, és a zsarnokok szemébe dobathattak. E kor sajátlagos törekvése a nemzetiségek kifejlesztése, nemzeti önállás, és képviseleti rendszer, e hármás jelvonat azon elv melyszerint kell megmérni az új idő átalakulása mozgalmait.

A grachusok ólta a népeket csak most felrázott eseményekig a nép szabadság kivívása nagyszerű drámájának egyes epizodjait láthatni a történet lapjain.

A cél szent volt, s lesz mindenha, a dicsőség koszorúja az emberiség homlokára boruland bizonyosan; s bár e küzdelemben sokaknak kell elvérzeniök; de az örök igazság a küzdő hajnokok horgonya, nem engedve hogy az ügy vadörvényekbe sodortassék hanem a

hullámok tengersirjából bájló szépen mint Aphrodite kyprus partján emelkedék fel. Az üskor roncsolt kőveinek emlékeiről zsarnokságról beszélnek; az újabb kor a tökély temploma felé tör, mert a szabadság szövétneke hamvban égve vagy vihartól fuvatva szikrázott és felgyuladt e kor láthatarán.

Nemzetünk leviharzott multjának egy része fényben áll, hajh de messze távolban e fény, melyre szorongó keblünk egy vágyó sohajt lenget; e fénykor hőseinek beomlott hantjait nem díszítik szobrok, hirdetőik hogy a nemzet körül egykor magasztosan csattogtak a hirszárnnyai, csak most a nyomtatás napjában fakadtak föl a jelen ivadék lála virágai.

A közefebbi három százados multunk szenvedéssel nehezedik a honfi kebelén; vérpatak hullámozott téreinken azon dinastia érdekében, melynek célja neizettségünk kiirtása vala, mely szent István koronájára átkot esküdve vas következetességgel küzdött a nemzet szemfedelül a sorvadás sárga, s az enyészett fekete zászlóját teríteni.

Az egy hon szive két darabra szaka-

dott; az egykor nagy magyar biralom colliseuma darabokra törtve dísztelen sorvadott, csak a kéthón arcáról lehümpölygött testvérkönyök omlottak le csüggeteg sohajjal a hon nagysága romaira; és a sohaj és könyök ködfátyolában fölkészíté ostra kormánya a sirt mely a magyar szabadságot rongyokra tépve eltemesse. (folytatjuk.)

Közlöny után: Czecz János tábornok betegeskedése mián az Erdélyi főhadparancsnokságtól ideiglenesen felmentetvén ezzel Toth Ágoston tábornoki Ezeredes ruházatott fel.

Az ellenséges hadi foglyok között Egyiptomi szemragály útven ki a hadügyministerium rendeli: hogy a betegek szoros orvosi felügyelet alatt elkülönítessenek, ne hogy e nyavalya ép és egészséges honvédeinkre elragadjon. — Az igazságügy ministeriumi osztályfőnök elnökléte alatt egy országos törvényszék rendeztetett. A hétszemélyes főtörvényszék pedig merőben új személyzettel látatván el elnökéül s országbíróul a rendületlen hazafi Perényi Zsigmond neveztetett ki.

Nemzetgyűlési határozatnál fogva az ország kormányzojának évi fizetése 200000 ezüst forint, s Budapesten magas állásához illő lakás. Milly nyeremény országgazdálkodási tekintetben csak ez is, hogy számúzve a hitszegő lothringen ház, melyből a király három millio, az áruló megszökött Nádor ötszázezer forinttal szegényítették volna hazánkat csak az 1848iki törvények szerint is, hát még az előtt, midőn a kincstári jövedelmek egészben a bécsi Udvar bűnrövényébe ömöltek, milly temérdek kincstőmeggel áldozott Magyarhonunk koronás piócáinak, kik közül csak Ferenc is, ama népeinek, kiket a devalvatioval szinte mindenkiből kifosztott, szeretetéét hagyományozott Mostoha apa, egyedül annyi vagyon hagyott hátra, hogy az uralkodo örökös feloszthatlan

koronakincsén felül, mindenik gyermekének száz millio jutott, s hát még menyői fecséreletetett el évenként udvaroncok, önkényzsoldosok, néparulók és titkos policájspitzlik számára és aztán mindenik princecskének születésekor tíz millio tétetett le az angol bánkba.

A nemzetgyűlés s kormány székhelyét Debrecenből Pestre tette át, ezért minden hivatalos levelek s folyamodványok belügyministeri rendeletnél fogva ezután Budapestre utasítandók. Május 31-kén fejezte bé a Nemzetgyűlés Debrecenbe öt havi ott mulatásának eseménydius korszakát, s Julius 2-ikáig üléseit felfüggesztvén, minden képviselőnek akkorra Budapesten lenni köteleességül tette.

Ország Kormányzó rendelete szerint a haza szabadságáért viselt harcban elesetek özvegyei és gyermekei az álladalomtól illendőleg ellátandók; az elesetek nevei pedig egy a haza által állítandó emlékoszlop által, vagy egy nyilvános helyen alkalmazandó táblán arany betűkkel feljegyezve fognak az utókor hálás emlékének átadatni.

Brasso város és vidék közönsége a műszka beavatkozás ellen Május 30kán tartott közgyűlésében innepélyes ovást tön, s ekkor egyszersmind az elhasadt nagy harangot agyuananyagul a hazának ajándékozta. Bizony mondjuk néktek száz atyafiak, hogy a fajunk ellen elkövetett honárulási bünt csak illy áldozatokkal lehet elfeledtetni, mert a kancsukasegély s a jégmedve barátsága iránti vérmes remény hidjétek el csak hideglelős álmadozása a megbukott tiszturalomnak.

KÜLFÖLD. Baden nagyfejedelem-ségben republica készül. Általános nép fölfegyverzés rendeltetett. 18 évtől 50ig mindenki fegyvert fog; a sorkatonaság beosztatik a fölkelő nép közé, 14 tagból álló országos bizottmány neveztetett.

Mannheim-ban máj. 14. roppant népgyűlés volt, mellyben a katonaság is részt vett. A fölebbiekhez hasonló szellemű határozatok alkottattak. A fölállított közbátorsági bizottmány tagjainak fele polgárok, más fele katonákból áll.

Freiburg: A népgyűlés itt is mint Mannheimban elfogadá az offenburgi nagy népgyűlés határozatait. A katonaság a néppel tart.

Karlsruhe. A fölkelő nép és hozzá csatlakozott sorgyalogság legyőzte a dragonyosokat, hatalmába ejtette a fegyvertárt; megszalasztotta a nagyhercegezet, kibocsátotta a szabadelvűségért elcsukott politikai foglyokat.

Rastattot elfoglalta a katonaság és nép, kik egymással testvéri egyetértésben vannak.

A Rajna-vidék már fölfegyverzé magát.

Hessen nagy hercegség föllázadt fedelme ellen.

Elberfeld baricadozza utcáit./

Ostfriesland megtagadta a kormányt.

Berlin bizalomszavazatot küldött a frankfurtiakhoz 11000 aláírással, kik az alkotmányt elfogadják „ohne Oberhaupt.“

A szabadság istene adja, hogy teljesedjék be a jóslat, melly az 1850dik évről azt mondja Európának: „Ninesen többé koronás király!“

Elébbi számunkban közölt Stambuli bulletinben még ez is olvasható: „Az Angol követ hivatalosan értesült, mikép Ausztria a muszkától határozottan segílyt kért a magyarok ellen, de a muszka olly fanyar feltétek alatt ígért, hogy az osztrák ministerium a magyaroknak adandó bár milly engedményeket egy illy szövetkezésnél hasznosabbnak nyilatkozottat. Ez valódi oka Stadion lemondásának is. Muszka ország feltétei nyilván nem tudatnak, de úgy tetszik,

hogy Gallitia volna a vágyfalat, mert az angol követség Bécsben az osztrák ministeriumnak kinyilatkozatá, hogy az angol kormány minden Gallitiát érdekbe kombinatiot a bécsi kötés egészbeni feltörésének fogna tekinteni, s ez esetben Osztrák jogok többé Italia irányában Angol és Frankhon részéről nem türetnének. Ez intés a bécsi udvarnál nagy hatást tón.

Egy Odessai tudositás szerint nem volna épen rendkívüli dolog; ha a muszka a magyarok védelmét elvállalná. Az orosz szolgálathban lévő magyarok a Leuchtenbergi herceget kínálják a magyar koronával, s most a herceg huszár egyenruhát hord, s két magyar segéd-tisztet tart.“

A bánátból kiüldözött osztrák zsoldosok jelenleg Czernez és Severin torony között állomásoznak, honan nem szabad tovább menniek, míg a Viddini basa parausa meg nem jön. Reméljük lefog-nak fegyvereztetni.

Kézdivásárhely, Jun. 9. Városunk az egyetemes székely erőnek a tűzhelye; úgy áll ez mint gyémántkő a magyar, székely nemzetiség nagy gyűrűjében, már csak azért is: hogy az Erdélyre nehezedett vésznapokban e volt azon szenthely, mellyet a politicalai bálványimádok fanatizált bérencei megszentelteleníteni nembirtak. Kézdivásárhely a tűzpróbát kiállotta úgy: minélkülömben magyarhonnak egyvárossa se, sőt többet tett ennél, mert midőn semmi hadi készülete nemvolt; midőn a reactio vérszoldossait leigáztatásunkra felusztotta; midőn egész Erdély Háromszéken kívül elvult veszve: ekkor emelkedik fel saját rettenthetetlenségében, mint vézvukatlanjából felgomolygó füstfelleg: ekkor ragadja meg mérészen az isteni tulajdonok közzül a teremést, és légyen szavára lópor, ágyu és gyntacs gyárok állanak elé, mellyek addig reánézve me-

róban terra incogniták voltak. Ezekre még lesz alkalmunk visszatérni, és fogantatásuk pillanatától fogvaegészidáigi fejlődésükig elkísérni; most csak annyit jegyezvén meg, hogy hadigyáraink a lehető legjobb karban állanak és munkálkodnak. Nem akarunk mi ezzel egy székely városnak is érdeméből lehuzni, ám miután hallottaikból feltámasztattak: annál buzgobban kell a hon méltánylát kiérdemelniük, de nekünk kik poklokra alá nem szállottunk vala, magunk-iránti kötelességünk parancsolja, hogy nyiltsisakkal álljunk meg a hon és érdemessei sorompojában. Azonban mint a tisztagabona között: ugyköztünk is lehetnek konkolyok; ezeket kigyomlálni az irodalomutján nem fogunk késni, mint szintén a visszaéléseket is napvilágra hozni. Kézdivásárhely polgári mint eddig, ugy ezután is más célt nem ismerhetnek „a nemzeti szabadság és függetlenség céljánál,“ s azon nagy nemzeti oklevelet, melyet fiai már vérekkkel pecsételtek meg nem fogják utolsó emberig széttépni engedni. Ez hitünk, mert így vagyunk meggyőződve, segítse Isten és a nemzet kormányja városunkat erre!

Finta.

Kézdivásárhely, Jun. 8. Ma egy fontos villámszorónak születésén valánk jelen, egy hat fontos ágyunak. Anyjának az olvasztó katlannak méhében látuk füst és láng kinok között a durva ércdarabokat tüztéjjé olvadva, mint égő vulkán lefojtott mérgét, minden pillanatban, vad sustorgás és izzó hullámtajték-zatban kirontással fenyegetődzve forrongani és dühöngeni; de a porcellánagyrag téglakebel repedés nélkül dacolt a beljében örjüngő tűzárnak, s a szülészegédék hosszunyelű vas műszerekkel folytaták az operatiót, mely a szülhetést eltűsített. És most megjött a perc,

mellyben a világra rohanás órája ütött, és megnyílt a vézuvból, s nagy szülőtűnknek a számára készen lévő alakbölcsőben életadandó lávafolyam lángveres habzásban forrott ki; tüzcsepjeit a földbeásott idomítóban csorogtatván. Irtoztatón szép látmány, előttünk állt a tűzokádo hegy miniatűr képe, s láttuk az utjában minden növényéletet irtó és romboló láva lángaradatát, a nélkül, hogy azért a Nápolyi ut költségeit megkellett volna tennünk. És e tűzhabokat ez égő cocytust szeretttük volna a népszabadság gyilkossainak hős vért szomjuzó torkába folyaszatni, hogy az új szülött a helyett, hogy zsarnok zsoldosaik ellen szorja halált adó menyköveit, nekik a milliok átkát fejeken hordó diadémás hohérok-nak sirja felett hallattassa a szabadság nagy öröminnepén az elnyomatás, zsarnok leigázás és vérkiszívás veszélyeitől örökre megmenekült nemzet hálaénekét kíséző menydörgő szavát.

LEGUJABB Bem Szebenbe érkezett s az erdélyi hadvezérséget átvette. — Déva vára miénk, az ellenség fegyvereit és betegeit hátrahagyva onnan kitakaradott. — Ibrahim bég Kinenben az erdélyi katonai küldötséget kitínő szives-séggel fogadta, török szokás szerint a tüzstiszteket megcsókolta, s kinyilatkozta, hogy velünk szoros barátságba lenni kíván mert ezt neki a Szultán is feladatul rendelte. — A budai vár egészen lerontatott, miért is ne? hiszen mióta létezik többnyire mindég zsarnok fészek volt. Pest az osztrák ágyuztatás okozta rombolásokat kezdi kiépülni, s a polgárság örvend, hogy megszabadult vérebeitől. — Temesvárból az ellenség 8000-re kirohánván, 800 ember veszteséggel visszaveretett. — Debrecenből az olaszlegióból néhány század Erdélybe indítatott az oláhok ellen. X

Szerkeztí: FOGARASI JÁNOS.

Nyomatik Kézdivásárhelyt.

SZÉKELY HIRMONDÓ.

Csötörtök

3 Junius 14-kén 1849.

Megjelenik hetenként kétszer Vasárnap és Csötörtökön. — Félévi ára 2 ft. ezüstben. Előfizethetni helyben szerkeztőségnél egyebütt a Posta hivataloknál. — Hirdetések közöltotnok egy hasábsor 2 pengő kr. díjért.

„Kényúr, zsarnok, népvérszopó,
Rabló, gyilkos, dőzs naplopó,
Jogtipró, hit s törvénszegő,
Szabad sajtótól romogó;

Minden bűn benne testesült,
Fején milliók átka ült,
Neve: — ne mond, Festő, megálj,
Nem lehetett más, mint — király.

Háromszék elszigetelt védelmi harca.

Sámuel Miklostól.

II.

A mult század utónegyedében kitört frankhonban a forradalom; a jogbitorlok megdöntettek; a tron leomlott; vérhullámokban megfordve ragyogott a szabadság naparca; a szabadság hősokeket teremtett vérepekényel koszorusokat: de Napoleon a szabadság édes ölén felnöut oriás megtapodta az alkotmányosság szent oltárát. Öt a kor istene meghoszulta.

A Frank sasokat legyözte Europa fejdelmeinek egyített ereje, a népszabadság zászlója alatt hivattak fel harcra a nemzetek, és még is a bécsben öszvegyült koronás zsarnokok megcsalva a népek millióit, a legyilkolt szabadság sirormára tevék az általuk szentnek nevezett szövetség sötét keresztét.

A korszellem széttördelé e keresztet; élénk vágyak, ohajtások, és nyílt követlések emelkedtek fel, melyeknek kiirtásuk kába törekvés vala; mert a szabadság vágya emberi kebelben gyökeredik, s azt csak a megfagyott szívfe-

lett lengő halál szellöje viheti el jég szárnyain. A korszellem rohanó folyama hatalmas árban haladt, s lesodrá vaskarral azon akadályokat, melyeket politikai ármány tett utában. Az elnyomott erő szokatlan nagyságban támadott fel, véres lön a harc, melj a zsarnoklat és szabadság e két esküdtellene folyt és foly, de a nemzetek lelkesülésének diadala magasztos lön, mert érte honfi kebel dobogott, és bajnok kar küzdött. Eljött a kor midön a nemzetek lekötött ereje rémitő orkánban zudult fel; porba oinlott Lajos Fülöp koronája, ingottak a tronok, szakadtak a válasz falak, s a nagy magyarhon megragadta a percet, kivirta letiprott szabadságát, és az ismeretes martiusi 12 pontban szabadság, egyen lőség és testvériség jelszava alatt megveté gyöktalpát jóvoje nagyságának.

Magyarhon a nagyobb és erősebb testvér századokig küzdött ösi institutioi sértese vagy eltörlése meggátlásán; vivott a kormány kényurasága, idegen parancsnokok s tisztviselök döfje ellen, és e folytonos küzdelmek alatt alkotmányát szabadabb talapzatra nem tehetta.

Ámde mindig küzdött, s midön a gyö-

zelem babér szálai már már felzöldeltek, a kormány a nemzetiségek ellenséges megtámadtatását vette célban, a magyar horvát és tót nyelvek harcával sikerrel folytatta azt, s erre tervezte építhetni az absolutismus hosszuidökig meg nem dönthető oszlopát.

Erdély még állását sem akarta átlátni; mint őrzült végrángásaiban is dühöng, míg ereje kimerültevel lerogyik convulsioinak izzó heve alatt; ugy Erdélyben a kormány párt nem látta át a galliciai eseményekben saját honának tükrét, nyom nélkül viharzottak felette az országos fergetek, megrázók az államok gyökelpát, az udvar kegyének fénykörében fölemelt honárulás bálványa mellett, lobogtaták merészen az absolutismus szivétnekét, nem hive hogy annak lángjai meggyújtják sötét arcaikat, s lehevrasztják reményök virágait. Híjában harcolt az ellenzék, mert az absolut uralom felé nehezedő erő mindig megdönté a honbajnokait a hon nemtőjének arcára köny borult, és a honfi keblét vadfájdalom cikázta át minden percben, ha e szerenésetlen országra gondolt, mert mértani kiszámítással látzott hogy Erdély ily kormányzati alakzatban menthetlenül veszve van.

A nyilvánosság organuma a sajtó ajka lezáratott. Erdély 1847beli országgyűlés naplóját ha olvasandja az ivadék, s látandja mint volt fertőztetve a nemzet szent terme, s mint oltá ki vaderőszakkal gunykehelyt nyujtva a hon bajnokinak ajkaihoz az absolut kormány bérencéinek fekete legioja a szabadság tisztas papjainak fáklyáját; s olvasandja a nem sokára bekövetkezett Erdélyi vérfürdőt, nem fog csodálkozni, mert: ha a népet a hatalom érc lábai nem tapodják le; ha fokoként üdvös reformokat ajándékoznak míg azokat tollük esengé a nép dacára a camarila minden ármányainak a forradalom hullámai vértajtékban nemöntik szét annyira a hon dicső multak-

kal szentesített hálmaít. Ily abnormis állás természetesen sokáig nem tarthatott, az idő hatalmas szelleme szétrebenté az ármány erejét, s az unio örömrivalgása menydörgésben fejezé ki Erdély akaratát, a nagyobb testvér keztenyujtván az egyesülés szentesitetett.

1848nak tavaszhoz 30ka örökemlékü: a hontermében vélemény egység, testvéri kézfogás, a hon buzgó ohajtásainak szivet rázó feldörgése, megszentelék a szentügy nagyszerű diadalát. (folytatjuk.)

Jun. 10. A székely nemzet kebeléből mint a szelid ibolya illatával ugy emelkedett fel kedves Alvezérünk Szabo Nándor, ki is látván, mikép a Prédiálon belől lévő zárandokzárdabeli szerzetesek, sem belőlről, sem innenről élelmet nem kaphatván, éhséggel küzködnek, a zárda számára 20 veka törökbuszát ajándékozott. Azonban elfjöttek a muszkák s folyó hó 7ken nem elégedvén meg azzal, hogy az éhségtől megmentésökre kapott gabonájokat a szegény zárandokoknak elvették, betörték templomjokba, azt kifosztották, sőt még azon ocsmány vandalismusra is vetemültek, hogy belé gazoltak, s így betölt: hogy „öröködbe Uram pogányok jöttek és szent templomat megfertőztették.“ Figyelj Székely! mi fog történni veled, ha ébren nem leszel?
Rauber Nándor.

× Szt. György, Jun. 7. A már boldog emlékü austriai dynastia benigna sacratissima clementiájából rommá dulá a vad olá csorda Puehnerico császári királyi apostoli general Prodan vezérlete alatt azon helyetis, melyet szenté keresztelt a Bethleni másák fájdalom! csak volt szent hajléka, s annak sok száz ezerekre menő ásvány, ritkaságok s nagy számu könyvtára, azon helyet, melyet szent ihlettel kell említeni e hon mívelt ezreinek s mellyhez az ármány bünre csigázott czinkossainak még közeledniis ti-

los lesz vala kárhozatos bűn nélkül. A már boldogult szentelen habzburgi ház kegyes volt e szenthelynek hon szerelmétől lángoló fiait és leányait lemészároltatni engedni s a várost felperzseltetni, menekülő lakóit erdei üldözött vadakká kényszeríteni, a nagyho és jég-hideg zordonába, hol ismét sokan halál martalékaivá, sokan egész életükre nyomorultakká fagytak. Ezen szerencsétlen honfiain és leányain, részt vevő kebellet vágyott segíteni S. Sz. György várossa, melynek hasonló sors vala igérvé nehéz napjaiba e hazának s csak is Isteni gond és a székel név menté meg. Résztvevő kebellet járult ezen idves áldozathoz e város minden lelkes polgára és polgárnője (egy nehány dúsabb s magafelé hajlokező hivatalnokon kívül). Felhívá e város közelebb fekvő vidéke lakóit is, kikis örömmel tudultak ezen áldozati innepélyre, melyet is tavaszto 13án a nehéz idők daczaráis zenekar mellett ülénkmeg, csekély bémenti dijj valaszabva, hogy minden polgára, és polgárnője e hazának felekezeti külömbség nélkül részt vehessen s így ezen kis város mely (dicsékvés nélkül legyen mondva) első adá harangját a székel ágyuk öntésére, első szerelé fel a legelső egy fontos és 3 hatfontos ágyukat k: pénztára nagy megrovásával, s lelkes mesteremberei csak nem ingyen ejjeli és nappali nyugalmok feláldozásával tevék használhatokká a dicső cézra, első mejjeszté meg fali óráit nehézekei-től, ágyu golyoknak. Ő ajándékoza hála emlékül egy 4000 pft. legszebb helyen fekvő pártelket a nagy Kossuthnak, és erdély megmentőjének Bem altábornagnak s lihető ezen áldozati szent cézrais első lépe fel székel honból; mind ezek, ugy hisszük, tetteges bizonyosságul szolgálának, mikép a peccovics cím, melyel a Hadi lap 1 számába guny, rágalom, vagy gyanusító szándókból városunk jelleme rugdostatik, rá nem illhet-

vén, innen a sértegetőre pattannak vissza. A nevezett innepély eredményezett a belépti 32 ft. 49 kr., költség lehuzással fennmaradt összeggel együtt magányos adakozási áldozatokkalösszesen 105 ft. 49 krt. ezüstben, és egy arany karperecet, (az egyes adakozók névsora jövő számba közöltetik).

Mely összeget Németh László kormány biztos urnak átadtam nyugtatvány mellett illető helyre juttatás végett.

Gyárfás Károly, szolgabíró.

Tóvisről Jun. 6káról egy barátunkhoz küldött levélből közöljük: „Abrudbánya elpusztult, azon szerencsétlen sorsra jutott, mire Zalatna; a népet a vad oláhok kiölték. Borzaszto volt itt a dolog, az ártatlan szülők gyerekeiket dobták az oláhoknak, mint valami éhes vadaknak, csak hogy ezeknek megöléséig menekülhessenek. Nincs toll a borzaszto gyilkolatot leírni. Az Isten maga is bosszulja e dolgot, mert azután megkerítvén a gyilkos vad csordát keseredett karjainkba, azt mondhatom, nem lón irgalom senkinek. Három rendbeli vadászatonkba itt a környékbe könnyen 500at levágtunk. Vár a gazokra itt az utolsó óra, s a csudán, mi itt lesz, még a föld is meg fog rendülni. Kivan ezen vidékre az irgalmatlanság mondva. Itt találják sirjokat az útalkadott emberiséget levetkezett oláhok, mellyet magok kerestek. Hős karjaink meg volnának átkozva, ha kegyelmeznének. Szivem csak hogy meg nem reped, midőn a számtalan szerencsétlenek jajpanasszait hallom. Az utókor elborzad, midőn a mult és jelen évben az oláhok által elkövetett iszonyatosságokat olvasandja, s nem fogja hiinni, hogy mi a 19ik század közepén élénk.“

Közlöny után: Országkormányzo rendeletében addig is míg a haza vitéz sérült harcossainkrol olly modon gon-

doskodik, mely a nemzet méltóságának szintugy megfeleljen, mint a vitéz sereg érdemeit tanusítsa, szathmárnémetiben egy a sérült katonák ápolására szolgáló fiokintézetet léptetett életbe. Jövöre pedig az agg és sérült katonák számára olly palotát, mely az Angol hajossereg Greenwicket s a Párisi rokkantak palotájával vetélkedhessék, kívánván, illyenné a Pesti invalidpalotát ugy akarja átalakítani, vagy ha az más közcélra lenne fordítandó, helyébe Budapesten kerttel ellátva egy mást alkottatni, hogy vitéz harcossaink a haretéren mutatott vitézség s a hazáérti szolgálat öntudatán kívül az irántoki figyelem s megadható kényelen által is végnapjaikban vigasztalva legyenek — Margit szigetének népkertté alakításáról, Pest keleti oldalának egy tágas csatorna általi körülvetetéséről, kikötők, rakhelyek, hajóműhelyek s téli biztos állomások alkalmazásáról a pénz és közlekedési ministerekhez intézkedett. Ugyan kormányzói intézkedés folytán a Szolnok-Debrecen-Kolozsvári és Szolnok-Aradi vaspályák építéséhez mármegkezdett földmunkákhoz a Budavár bevételével hatalmunkba esett hadi foglyok is használtak. Dolgozva használandnak így ok a hazának, mellynek fegyverrel ártottak, s dolgozva saját sorsukon is enyhítendnek, mellynek rendezésénél különben is nemzeti kormányunk humanitása dicső ellentétben áll a nemtelen fenevad Habsburgok barbárságával. — Az országgyűlés Pesten első tárgyalandói között mindjárt az Urbéri kármentesítés azonnali valosítását, s a nem Urbéri természetű jobbágyviszonyok felszabadítását, ide érve a korcsomáltatási monopoliumot is fogja elintézni. Mind ezek megannyi jelei lévén annak, miként volnának gyógyítva a sebek, miket a hitszegő Habsburgok hazánkon sujtottak, s mint változónk rü-

vid időn hazánk egy szabad és virító paradicsommá, ha nemzeti kormányunk minden gondjait és erélyét az ország boldogítására fordíthatná, hazánk ellenségeinktől biztosításának gondjaitol nem volna főképp elfoglalva; a harc mielőbb bevégezése tekintetéből a belügyminister nagyszerű erőfeszítésre hívja fel a Nemzetet, s az ujoncok két hét alatti kiállítását rendeli, mert az idvességnek csak egy utja van: erőt feszíteni azon három szóért, mellyet a kormány az ujon veretendő magyarpénzek felírásául választott: „Istenért! Hazáért! Szabadságért!

Pesti hírlap szerint Május 29-kén Gürgei Fővezérhez egy futár érkezett, ki Pécsről Jellasich árulo Bánnak elfogatósa hírért hozta meg.

KÜLFÖLD. A berlini király egy desperát felszollitást bocsátott katonáihoz, mellyben kéri hogy szabadítsák meg a hazát a respubicától. Bizony csak keserű alma lehet a felséges uraknak az a respublika, nem igen akarnak beléharapni. — A rajnavidek elszakad Poroszországtól, s védelmére 140000 Frank áll készen a Rajna mellett. — Ismét király-futás, a Würtembergi, ki nek országa a Bádeni respubicához csatlakozott. — Oh bár elfúná valamennyit a néperő szele! — Napoleon Lajos is a Frank elnökséget bitorlott áruló a romai események következtében, miszerint a romai köztársaság ellen fegyveres erővel fellépett Oudinot serge Párisban töltött fegyverekkel veretett szét, megszökött. A Frank kormány hatalmas ultimatumát küldte Berlinbe, mellyben kijelentetik: mikép ha a muszka sergek mozgalmi rögtön meg nem szüntetnek, Frankhon azt hadoknak tekintik; az osztrák spanyol és nápolyi sergeket pedig a romai birtokból rögtön kitararodásra intette s Bugeaud marsal parancsot kapott harc-készen állani.

Szerkeztő: FOGARASI JÁNOS.

Nyomatik Kézdivásárhelyt.

SZÉKELY HIRMONDÓ.

Vasárnap

4 Junius 17-kén 1849.

Mejelenik hetenként kétszer Vasárnap és Csőtörtökön. — Félévi ára 2 ft. ezüstben. Előfizethetni helyben szerkeztőségénél egyebütt a Posta hivataloknál. — Hirdetések közöltetnek egy hasábsor 2 pengő kr. díjért.

Tegyük lo új hitünk esküjét:
Legyünk szabad nép mint az ős apák.
Inkább halált, mint szolga életet.
Legyünk testvérek egyes nemzete,

Kik el nem válnak vészben, baj között.
Isten kezére bizzuk életünk,
És nem romegjük emberek, zsarnokok hatalmát.
Schiller Tell Vilmos 2 felv.

Háromszék elszigetelt védelmi harca.

Sámuel Miklostól.

III.

Az egész Európát villám sebességgel átfutott forradalom hazánk bércsein nem állapodott meg, tulment az Erdélyen is, morajlik ott is, hol a civilisatio sugárai megtörtén pattantak eddig vissza.

A forradalom csak a kedélyeket rázta át, mint vilany szikra érintése, különben Erdélyben minden a régi lábón állott. És ez nagy hiba vala. A szabadság évezre-des harca most látzólag győzött; és a kormány férfiai hitték miként az ügy diadala babér árnyaiban ülhetnek, míg a harcok előjátékánál ált a magyar.

Míg a hon magát rendezte, a ministerium békés politicájával akarta a meg-rázott hon kormányzati rögeit, s a nemzetiségek szellem lengületét, itt ottfel merülteket nivellirozni; a zsarnoksághoz szokott királyi udvar, a magas hivatalban levő szétrebbent nemzet vérszopók, nem szivelhetve a hon szabadságának szelid sugárait, polipkarral fonva át a két hont, vas következetesen szőtték a szem-

fedelet alkotmányos életünk számára; az ő rendszer bukott emberei minden fajból özvecsödülve alakíták a bécsi ca-pituliát, mely minden erkölcsi és anyagi mérget fölhasználni nem irtodzott. A gyenge fejdelem kezéből kiragadá a hatalmat, a dinastia, a korona fénye el-sáppadt, s elvül tüzeték az ő rendszer vis-sza állítása. Pénz had és kül országlá-szat visszaragadása voltak a központ, mely annyi vérharcot okozott. A pénz ügy osztrák kezelése ismét gyarmattá teendette a hont, s adónkból saját pénzünkben építendett bürtönt, s vásárlan-dott pallost számunkra. A hadügy el-vesztésével vége e hon szabadságának; s ha könnyes szemmel fel fogtunk volna sohajlani a letapodott szabadság szent földalmaiban, önkényerünkön tartott zsol-dos katonák hurcoltatandottak vérpadra. A külügy ministerium elrablásával a ma-gyar állam politicalai jelentőségre soha sem vergődhetik, és az Europai államok rendszerében, hol egymaga is 15 millió népével a mérlegben nagy súlyal birhat, letörpítően maradand.

Ki szereti honát, s visszatekint e hon hajdani dicsőségére, nem engedheti meg,

hogy a civilisatio élénk zajában, mint halt mumia vesztegelyen szánalom tárgyául ezután is a magyar.

Erdélyt a formalitások tulszigoru megtartása dultafel, általában és részleteiben. A kormányzónak rendkívülies esetben joga volt hongyülest hívni, és még is bár az ő rendszer lassan mozgó gépének rugói széttörtettek, a királyi székvárosából elüzetett, s nyílt demonstratiok harsányon követlék a hon gyüles megnyitását, az csak a forradalom kitörése után kétho mulva történt meg s pedig: A nemzetek életében is a gyors pályázó a sikerbabér. És az alatt megöntetett a reactio grupja, az idő szellemet lehelt belé, s midőn a körülmények constatirozott fonalat adának kezökbe, nyílt tért nyítának működéseiknek, a szász és román bujtogatásoknak,

Egyedül a feltétlen unioért hivatott öszve a hongyüles, és még is a királyi leirathan korlátnok, s királyi táblaiehnök választás lön kitüzve, mely hivatalok betöltése, nem fért öszve a már szentesített, s működését el is kezdett felelős ministeriummal, ez csak tovább lökése vala az unionak. A szászság nyíltan ellendemonstrált, sárga fekete cocardát és lobogót tüzött, s az uniot megdöntö utasítványokat szabott követci elébe.

Az oláhság nemzetgyüleseiben unio elleni agitatiok folytanak, a román nemzet negyedik, számra első nemzetté tételét sürgette. És mind ezek kiegyenlítésére Vay Miklós báro telyhatalmu királyi biztos küldetett Erdélybe.

Ezen lekötelező bánás modu ur kör utat tett, a nemesség föbhjeivel értekezett; a helységek előljároinak ajánlotta a rendet; de Erdély viszonyait nem ismerte, a nép hangulatát, a különböző kasztkok egy mássali éle állását, s főleg a székelység szellemét ki nem fürkészte, s ezek talapzatán a már sejtetho polgár háboru lefojtására kellő erélyet nem is működhetett.

Spedig azon korban már sejtette, csak nem látatlanul készültek a jövendő történetei, a sötétlő távolban, a környezetek gözkörében, a reactio hatályának sugárai különböző szinezetben törtek fel. Vessünk ezekre egy futó pillanatot.

(folytatjuk.)

Háromszék, Jun. 11. Csatak próbálják meg a nemzetet, hogy valyon életre valo e vagy megért a halálra, csatak tisztítják meg a politica léggört a népnymorgató zsarnoki dögvészttől. A melly nemzet vagy népfaj irtozik a jog és igazság mellett csatarakelni: az olyan megérdemli hogy az igák igáját hordozza; mert Isten képét önön magában megtagadta. Jógosabb pálya soha egy nemzetnek se jutott a törvénytapodó zsarnok ellen felkelni, mint a magyarnak és ebben a székelynek. Szében soha egy néptörzs se viselte magát a védelmi harcban, mint Háromszék összes polgársága. Ugy állott Háromszék a közelebbi télinaokban, mint fergeteg korbácsolta csajka a fellázadt tenger hullámaiban; se evezője, se vitorlája, még is a dühöngő hullámokkal daccolt és azokat fel is tartotta mind addig, míg a csatáknak hatalmas Neptunja a nagy Bem a böszelemet nyugalomra parancsolta. Háromszék az öt székelyszékek egyike, míg többi testvércit ama sirtevő kétféjú rémmdár körmei között még lélekelni is aligengedte: addig mint megharagudott oroszlány, védte határait, sujtotta gaz áruloit, és az Isten, igazság és saját ereje meg is tartotta. A nép melly ezt teszi, melly szinte semmiből is tud hadi eszközököt elértemteni: bizony bizony mondom érdemes a szabadságra és a jóllétel kuforrásai birtoklására! De a szék védelmi harcában főtényezők voltak az ide menekült honvédek és mátyáslovagok is, kik szinte semmi zsold nélkül és alig felszerelve olly rettenthetlenül vívtak,

hogy a halál nagyszerű áldozattal tartott innepet mindenütt, hol jelen voltak, tiszteletekre. Ők a derék fiúk megérdemlik a nemzet elismerését és méltánylatát, Háromszék részéről pedig emlékeik fenntartását. Azonban a szeretett hon politikai ege még nincs egészen kitisztulva; a császári gazság, miután megtört szolgálhadereje, magát a muszka oltalmára bizta. A galád szomszéd még eddig nem tört bé, de azért ébren kell, lenned oh nemzet; mert Istened, vallásod és nemzeti életed van fenyegetve, ószapáitok és gyermekeitek ártatlan vérein akarja a muszkakancsuka uralkodását megalapítani és titeket jégbarlangjaiba rabláncokon elhurcolni. Azért készen legyetek, hogy ha bétörni megpróbálná, vitéz fegyvereitek sujtsák agyon azon szolgálhadat, mely véreiteket szomjuhozza. Fel hát vitézek és polgárok! mert ha összevetett vállakkal virasztotok határaitok fölött: okkor ha jóis az északi Goliát, saját temetkezésére fog ide bójóni, mert Isten az igazságot valamint eddig, ugy ezután is általatok győzni segíti.

Finta.

Kézdivásárhely, Jun. 16. Hogy az illy lelkesítő felhívások, milly ez előbbi is Háromszék fiaiánál nem szoktak, mint kiáltó szó a pusztában, elhangzani arról e napokban maga a megtestesült kétkedés is meggyőződhetett. Láttuk őket, a szabadság szent intézvényeit és ügyét itthon házi tűzhelyeik körül, a földön, hol születtek, hol minden hant, minden bokor, minden domb, minden barázdája a sik térnek, gyermekségök boldog aranykorának szívderítő emlékei, oltalmazni, védni életre halálra kész bajnokokat, a férfiaság edzett erejében, az élet legszebb delében, összeseregleni a nemzetőrségi Főparancsnok felhívó szavára itt városunkon. Láttuk őket vitézsorokban kivonulni a gyakorlati térről választott Szentléleki ngarmezőre,

láttuk ott nem német zsoldosi kényszerített, de bátor, szabad és büszke önértetet tanusító léptekkel megtenni a katonai fordulatokat, fejlődéseket, rohamokat, olly elszántsági szabatosssággal, renddel és pontosan, hogy abból mindenki tisztán olvashatá: mikép, ha a haza kívánná, a szabadság ügye mindég erős karjaik' védelére bizton számíthatna. Illy nép nem szolgálásra született, s ki őt annak rabigájába kényszeríteni merné azt azon sírverembe lökné vissza, mellyet az önköny zsoldos bérenceivel a népjogok számára ásatni mesterkedik. Illy népben az elődök régi dicsőssége és daliás kora újra él, midőn ha jött a véres kard

harcra gyúlt a hőskebel,
s harcön izzadott magyart
csökösött az estlebel.

Illy nép megtudja oltalmazni a földet, melly sajátja, s mellyet még vad ellenség lábnyoma meg nem fertéztetett, s fertéztetni nem is fog, míg e nép él s Isten és igazság állnak a magyar ügy élén. Ti setét lelkű ármányfjakatok, kik denevérként iszonyodva a szabadság viláगतól muszkakancsuka idv után esengtek, kik magyar elleni vak gyűlölségekben magát az ördögöt is Császártokká emelnétek, és hinni sőt elhiteni szeretnétek, hogy e székelyhon már minden harc képes fiát csatázní küldte, jertek és lássátok, hogy a néperő törhetlen épségben még itthon van szembeszálni készen bármilly ellenséges szörnyekkel. Es aztán e nép nem száz, hogy osztrák császárvakra, sem oláh, hogy gyilkolás és rablásvágyból lándzsáskodjék s a száz reactio által „Landsturm“-á keresztelt vad száguldo csoportokban az ország virító édenét sziriai pusztasággá dulja, hanem magyar testestől lelkestől, áthatva magyarléte önértetének honlángu lelkesültségétől, éleszette azon boldogító hit-től, hogy az ügy, miért fiai harcra szálltak, miért ő él, vívni, küzdeni, s bár mi

vészel bátran szembemenni kész, szent ügy, saját ügye, édes mindnyájunké s az imádott hazáé, mellyen kívül e nagy világon nincs számunkra hely. A kézdiszékéből ide összegyűlt Nemzetőrségi 3 zászlóalj többet számlált öt ezernél, kik közt egy sem volt tul az ötvenen, s így még az annál idősb de még szükség esetében, mitől ovjon Istenünk, fegyvert forgatni képes honnmaradt bajnokok s a mezőgazdasági foglalkozás miatt meg nem jelentek száma még egyszer olly nagy sőt nagyobb lenne, tanúsító, hogy a nemzet és hon szabadság védelmére nincs ilvesebb intézet a nemzetőrségnél.

KÜLFÖLD. Moldova. Hiteles levél után Michail Sturdza Vajdát a szultán hivatalából kemény hangon nyilatkoztatt megvetéssel kitéte, ideiglenesítvén helyette Hattmán Gligor Gyikát, a nagy kancellár Aléku Gyika fiát; és a Sturdza eddigi hivatalos eljárásainak kinyomozására Császári biztos rendeltetett Fuat Effendi Pasa személyében, ki arra van utasítva a szultántól, hogy az országnak 14évi jövedelmeiről a letett vajdát számoltassa és felette határozzon is, s minden ellene beadott panaszok kinyomozása után őt személyesen a szultán elébe küldje. Midőn Sturdza Jassibol Fuat Effendinek elébe indult, a nép sárral dobálta kocsját, s más nap már hírlapba állott, hogy a nép a szeretett Vajdát örömenek és szeretetének jeléül virágokkal koszorúkkal halmozta. Ő most Foksánba várja hozzá hasonló országvérszipóival a Császári Főbiztost. A kormányt az ideiglenesített Fejedelem megerősítéséig az ország átadta egy most alkotott kormányzéknek, melynek tagjai: Nagy Kancellár Kosztandin Sturdza mint elnök, Szpatár Mihály Kantakuzin, Belügyek igazgatója Todor Gyika, Hattmán

Aléku Aszlán, egyház ügyfőnök Kosztandin Aszlán. — A Hadi lap szerint Sturdza családja Muszka országba maga pedig a Plojesthez vonult muszka táborba menekült. Százezer bajnok ül talpon a Muszkát a Prúton tul kergetni. — Ugyan a Hadi és brassói német lapok mint hitelest írják: a Török Debrecenbe követet küldött. Százezer ember segítséget, 50ezer egyénre felszerelést, fegyvert, gúnyát és ezer munkást ajánlott kormányunknak; s már egy Arab ezere Oláhországba megérkezett.

A szárdinai trón örökös az egész jól felszerelt szárdinai hajóhadat a magyar kormány rendelkezése alá alta a magyar tengerpart-vidék és Fiume visszafoglalására. — Némethonban magyar sergeink győzelmeinek híré a német nép rendkívüli lelkesedéssel fogadja, Kossuth dicső neve magasztosan éljenztetik s arcképe minden műkereskedésben árultatik. S míg ügyünk külföldiekénél illy hév pártolattal karoltatik, az alatt honáruoló mágnások titkon honnunk vesztére müködnek, mint Hg Eszterházi, ki a bécsi Ujságba igtattatott nyilatkozmányjában fegyveres szolgálatát ajánlá az osztrák zsarnoknak hazánk ellen. Se baj, annál több elkobzandó birtok lesz az álladalom számára. — Bem Erdély szabadítója az erdélyi Főhadparancsnokságot átvévén, annak eddig szebenbe volt hivatalhelyét Marosvásárhelyre költöztette. E napokban Brassoi utjából ide hozzánk szívszakadva váratott, de ez uttal nem lön szerencsénk a hős látogatóhoz, mert tegnap, mint halljuk, Szeben felé visszatért. Kísérje a Győzelem Istene áldással és szerencsével mindenütt, merre sergeinket diadalra vezérli: hogy minél előbb a Zalahnai havasokon dühöngő oláh kizzongás elfojtásának s Fejérvár bévételének örömlíre dagassza kebleinket.

Szerkeztii: FOGARASI JÁNOS.

Nyomatik Kézdivásárhelyt.

